

WEDERGEBOORTE, BEKERING, GELOOF

Inleiding

Er wordt veel geschreven en gestreden over wat nu precies de wedergeboorte, bekering en het geloof inhoudt en ook over hoe ze met elkaar in verband staan.

Mijn lezing wil daarom eerst aandacht besteden aan de verwarring en de strijd over deze begrippen.

Daarna wil ik nagaan wat de Bijbel ons zegt over wat wedergeboorte, bekering en geloof is.

De belijdenisgeschriften laten ons zien hoe onze vaders met deze kernbegrippen uit de geloofsleer zijn omgegaan.

Tenslotte wil ik wat zeggen over hoe deze begrippen (dienen te) functioneren in prediking, pastoraat en persoonlijk leven.

De verwarring en de strijd over deze begrippen

Ik kan me niet aan de indruk onttrekken dat er rondom ons thema veel *begripsverwarring* is. Er wordt veel langs elkaar heen gepraat en geschreven. Men gebruikt wel dezelfde woorden, maar de betekenis die men aan de woorden geeft is heel verschillend.

Zou dit te maken kunnen hebben met onvoldoende kennis van Schrift en belijdenis bij velen? Ik ben er bang voor.

Ook is er veel *strijd* over deze begrippen. Binnen de Gereformeerde Gezindte en ook binnen onze eigen gemeenten wordt er nogal eens wat afgestreden over hoe je nu precies de verhouding wedergeboorte-bekering-geloof moet zien. Woordelijk kunnen we dan nog wel hetzelfde onder deze begrippen verstaan maar in de praktijk gaan we er totaal anders mee om in prediking, pastoraat en persoonlijk leven. Een juist zicht op wedergeboorte, bekering en geloof brengt ook mee dat we laten staan de menselijke verantwoordelijkheid aan de ene kant en het Goddelijke werk in het leven der genade aan de andere kant.

Wordt de strijd rondom deze begrippen ook niet aangewakkerd door de evangelische bewegingen? Binnen die kringen legt men een heel sterk accent op de menselijke verantwoordelijkheid. In *naam* onderschrijft men nog wel dat een wedergeboorte nodig is en dat geloof en bekering een gave is van de Heilige Geest, maar in de praktijk wordt de beslissing helemaal bij de mens gelegd die moet kiezen en Jezus moet aannemen.

Bijbelse begrippen

WEDERGEBOORTE

Het woord wedergeboorte komt in het NT op vijf plaatsen voor.

- Centraal in de uitleg van wat wedergeboorte betekent is Johannes 3. De betekenis is: van boven of uit God / uit de Geest geboren worden. Nicodemus interpreteert het in Joh 3:4 als wedergeboren worden. Zakelijk betekenen al deze woorden hetzelfde. Het gaat om een nieuw levensbegin, dat uit de Heilige Geest is. Het is een leven van een andere orde, eeuwig leven. Het zien of ingaan in het Koninkrijk Gods hangt af van de wedergeboorte.
- Petrus legt in 1 Petrus 1:3 het verband tussen de wedergeboorte en de opstanding van Christus. We kunnen het ook anders zeggen: de levendmaking is vrucht van de opstanding van Christus. Door de wedergeboorte krijgt een mens deel aan het leven dat uit Christus is.
- In 1 Petrus 1: 23 vv laat Petrus zien dat de Heere het onvergankelijke en eeuwigblijvende Woord gebruikt als het zaad om in de harten de wedergeboorte te werken. De Heilige Geest legt het zaad van het Woord in het hart als een kiem dat nieuw leven voortbrengt.
- De gelijkenis van het zaad laat zien hoe onderscheiden de uitwerking van het gepredikte Woord kan zijn. Het zaad dat valt in de goede aarde en wortel schiet, brengt vruchten voort. Een beeld van de wedergeboorte.
- In Titus 3:5 wordt gesproken over de doop als bad der wedergeboorte. De doop is als teken en zegel dus heenwijzing en afschaduwing van de wedergeboorte. Het doopwater maakt scheiding tussen dood en leven. Zakelijk is daarom de wedergeboorte hetzelfde als de inlijving in Christus. Bij de besnijdenis zien we hetzelfde. Het uiterlijke teken is een teken en zegel van de besnijdenis van het hart.

De *zaak* van de wedergeboorte wordt op vele plaatsen in de Bijbel verwoord, vaak met andere woorden. Om één voorbeeld te geven: in Psalm 87 wordt gesproken over 'in Sion geboren worden'. In dit licht is het ook te begrijpen dat onze vaders in de DL de wedergeboorte omschrijven met vele woorden en beelden.

We moeten ons nooit van de wijs laten brengen door mensen die zeggen dat we teveel de nadruk leggen op de wedergeboorte.

WEDERGEBOORTE, BEKERING, GELOOF

Lezing studentenbijeenkomst Gouda 11-1-2002

11

Dan gaat men puur af op de frequentie van het woord en vergeet dat de ZAAK, met andere woorden, heel de Bijbel door te vinden is.

Op één ding wil ik nog wijzen en dat is dat de Heere Jezus Zelf, de mond der waarheid, in Johannes 3 zo duidelijk de *noodzaak* van de wedergeboorte naar voren brengt. 'Gijlieden moet wederom geboren worden' is een Goddelijke eis. Wie niet wedergeboren is, kan het Koninkrijk Gods niet binnengaan. Wat wij ook discussieren, theologiseren als mensen, God stelt van Zijn kant deze eis. Het is een eis die God, omdat Hij God is, moet stellen en ook alleen Zelf kan werken.

De noodzaak van de wedergeboorte krijgt daarom nooit teveel nadruk. Die noodzaak van de wedergeboorte is niet bedoeld om de mens te bevestigen in zijn onmacht. Dat is de slotsom van de mens die zich ten diepste ook niet wil bekeren. In Johannes 3 laat Christus de onmacht van de mens ten volle staan maar confronteert hem ook met zijn onwil. Het naar voren brengen van de noodzaak van de wedergeboorte is bedoeld om de mens ervan te overtuigen en te doordringen dat er een wonder van Gods kant aan hem moet gebeuren. Niet wat hij denkt, meent, doet en wil bepaalt de ingang in Gods Koninkrijk maar wat God werkt en doet.

BEKERING

Het werkwoord bekeren komt zowel in het OT als NT vele keren voor. Het Hebreeuwse woord voor bekeren is sjub. Dit woord betekent afkeren, omkeren, toekeren naar. Kortweg gezegd gaat het bij bekering om afkeren van de zonde en toekeren naar God en inkeren tot zichzelf.

In 1 Sam 7 roept Samuël het volk Israël op tot bekering. Hier zien we treffend getekend wat bekering inhoudt:

- het volk verkeert in nood, door eigen schuld
- bekering heeft twee kanten, afkeren van en terugkeren tot
- bekering is concreet
- bekering vraagt het hele hart
- bekering gaat gepaard met de belofte van Gods genade
- bekering gaat samen met belijdenis van zonde.

Opvallend is trouwens dat sommige profeten in het OT bij hun oproep tot bekering soms de belofte van genade in zijn stelligheid achterwege laten. Het grondmotief van de bekering bij de profeten is niet zozeer de belofte van genade als wel het besef dat men tegen de Heere gezondigd heeft en met de zonde moet breken.

Interessant is dat in de tijd tussen OT en NT het woord sjub een andere invulling heeft gekregen.

De rabbijnse literatuur laat zien dat de bekering in die eeuwen een meer wettische inslag krijgt. Bekering wordt identiek aan onderwerping aan de wet. Het wordt veruitwendigd. De diepe innerlijke notie van bekering tot God en verandering van het innerlijk valt weg. Wel is er nog het besef dat God de bekering moet werken, doch steeds meer treedt op de voorgrond de opvatting dat de mens het zelf moet doen.

In het NT worden voor bekering twee woorden gebruikt: metanoia en epistrofè. Metanoia ziet vooral op de verandering van gezindheid en epistrofè ziet meer op de openbaring naar buiten. Beide woorden leggen een ander accent maar worden soms ook als synoniem gebruikt.

Mattheus 3, de prediking van Johannes de Doper, geeft veel inzicht in wat met bekering wordt bedoeld in het NT. Johannes roept aan de oevers van de Jordaan het Joodse volk op tot bekering. Dit was een geluid dat de Joden in die dagen niet meer hoorden ! Heidenen, onbesnedenen, moesten bekeerd worden. Maar zij waren toch het uitverkoren volk dat de geboden Gods nauwgezet onderhield? Johannes roept op tot bekering omdat er een nieuwe heilstijd aanbreekt. Wie zich niet bekeert zal geen deel hebben aan het Koninkrijk der hemelen dat komende is. Dit maakt ook duidelijk dat Johannes direct verband legt met de zondebelijdenis en de doop. Zonder reiniging, wassing en zondevergeving is bekering tot God onmogelijk. Deze prediking was voor de hoorders een totaal nieuw geluid !

Johannes maakt de bekering ook concreet: brengt dan vruchten voort der bekering waardig.

Nette mensen, nauwgezet levend volgens de wetten van Mozes, moesten als goddelozen bekeerd worden.

De Heere Jezus heeft net zo gepredikt als Johannes.

Het verschil is dat Hijzelf de verpersoonlijking is van het Koninkrijk Gods. Bekereren krijgt daarom als accent: geloven in Hem en Hem navolgen. Hij gaat als Zaligmaker zondaren zoeken en ze toeroepen dat er in Hem redding en verlossing is. De rechtvaardigen (d.w.z. mensen die menen rechtvaardig te zijn) veroordeelt Hij in die zin dat Hij ze verwijt dat ze geen bekering nodig hebben.

Eén opvallende tekst wil ik nog noemen in dit verband, Mattheus 18:3. Hier wordt zich bekeren door Heere Jezus omschreven als worden als een kindeke. Het gaat hier om zuigelingen, die alleen kunnen leven van alles wat ze krijgen.

GELOOF

Geloven in het OT is afgeleid van een stam waarin ons woord 'amen' doorklinkt. Geloven is amen zeggen op iets, niet alleen voor waar houden, maar er zich ook met heel zijn persoon en levenswijze. In geloven zit het element van 'voor betrouwbaar houden'. Wie de Heere voor betrouwbaar acht, erkent en aanvaardt Hem als basis en richtsnoer voor heel zijn leven.

In dit betrouwbaar houden is geen tussenweg. De Heere zegt immers 'Gij zult geen andere goden voor mijn aangezicht hebben'.

Vertrouwen hebben in iemand hangt nauw samen met het kennen van iemand. Vertrouwen kan groeien naarmate er meer kennis komt. Tegelijk zit er in vertrouwen iets onvoorwaardelijks, iets totaals. Daarom groeit dit vertrouwen ook niet op de akker van ons eigen hart. Er moet eerst iets van God uitgaan wil de mens tot geloof komen, de Heere gaan vertrouwen.

Het geloof komt op en voort uit Gods openbaring. Hij is de Eerste. Geloof wordt dan antwoord geven op Zijn Openbaring, Zijn Woord. In het geloof stelt de mens zich totaal ten dienste aan God en gaat rekenen met God in al Zijn deugden. Het geloof is niet een vaag religieus besef maar het richt zich op wat de Heere concreet spreekt en doet in de situatie waarin de mens verkeert.

Ten tijde van het NT is het geloven onder Israël verworden tot een uitsluitend voor waar houden dat men behoort tot het uitverkoren volk en het houden van Zijn geboden.

Door de prediking van Johannes en de komst van de Heere Jezus doet de Heere weer van Zich 'spreken'. Hij openbaart Zich opnieuw. In Markus 1:15 horen we dan ook 'bekeert u en gelooft het evangelie'.

In de evangeliën is geloven vaak bijna synoniem met bekering. Geloven is een daad van mensen, opgeroepen door de openbaring Gods zoals die gebeurt in de persoon en het werk van Christus.

We horen de Heere Jezus ook spreken van diverse standen in het geloof. Hij spreekt zelf van klein en groot geloof.

Geloven in het NT (het griekse woord *pisteuo*) ligt zo in het verlengde van het OT-ische amen zeggen.

Voor een goed begrip van wat geloof is, mogen we ook niet voorbij gaan aan wat Paulus over geloof schrijft, met name in de Romeinenbrief.

Centraal thema in de brieven van Paulus is de rechtvaardiging van de goddeloze. Paulus (in zijn eertijds een onberispelijke Farizeeër), juist hij, heeft zo diep zijn goddeloze bestaan moeten doorleven. Hij heeft zo hoog mogen roemen in de genade in Christus omdat hij met al zijn on- en eigengerechtigheid voor God een goddeloze was geworden die alleen nog maar van genade kon leven.

Hoe wordt een goddeloze rechtvaardig? Door de werken? Nee, alleen door het geloof. Alleen het geloof is het *instrument* waardoor een zondaar deel krijgt aan de gerechtigheid en heiligheid die Christus verworven heeft. Het geloof is zo de enige weg tot behoud.

Geloven is hetzelfde als gehoorzaam worden aan het Evangelie, dat is van het genadig handelen van God door Jezus Christus.

Romeinen 4 beschrijft dat Abraham gerechtvaardigd is door het geloof, gevende God de eer. Dit is hetzelfde geloof als waarvan gesproken wordt in Genesis 15:6 'en hij geloofde in den HEERE, en Hij rekende het hem tot gerechtigheid'. Dit wil zeggen: door middel van het geloof (als instrument) is hem de gerechtigheid van Christus toegerekend.

Paulus trekt ook de lijn dat het geloof uit het gehoor is, door het gepredikte Woord. Tegelijk benadrukt Paulus ook dat het geloof een gave Gods is, Efeze 2 : 8.

Opvallend is dat Paulus veel spreekt over het geloof, zonder altijd verdere aanduiding te geven wat de inhoud ervan is.

Met deze korte uiteenzetting wil ik laten zien dat we ons steeds moeten afvragen op welke manier geloof en geloven in de Bijbel worden gebruikt. De ene keer wordt het geloof beschreven naar zijn inhoud en werking, een andere keer naar zijn instrumentele karakter.

De Bijbel beschrijft het geloof ook in zijn kleinheid en grootheid.

Daarbij zijn er ook plaatsen waar het woord geloof of geloven gebruikt wordt zonder dat er van het door de Heilige Geest gewerkte geloof sprake is. Dan wordt bijvoorbeeld met het geloof een tijdgeloof bedoeld of een historisch geloof.

Veel begripsverwarring begint daarmee dat men de Bijbel niet goed leest en te weinig oog heeft voor de accenten die het Woord legt bij het gebruik van het woord geloof of geloven.

Hoe komen deze begrippen aan de orde in de belijdenisgeschriften

De DL, het meest aangevochten en minst gewaardeerde en tegelijk minst bestudeerde belijdenisgeschrift, zet in hoofdstuk 1 in met de diepte van onze val. Beginnen wij ook altijd bij dit begin? De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat er velen zijn die over de diepte van onze verlorenheid heel gemakkelijk heenstappen. Onze vaders zetten de

mens op zijn plaats. En die plaats is dat niet één mens naar God vraagt en niet één mens voor God rechtvaardig is. Zo spreken trouwens ook onze andere belijdenisgeschriften en ook ons doop en avondmaals-formulier. De mens is een gevallen schepsel dat geen enkel initiatief meer neemt tot zijn behoud. Daartegenover zou de Heere geen mens onrecht doen als Hij naar niet één mens meer zou omzien. En toch openbaart de Heere Zijn liefde in Zijn Zoon en doet het Evangelie verkondigen om op te roepen tot bekering en geloof in de gekruisigde Christus (hoofdstuk 1, §1-3).

In het verdere van de DL gaan onze vaders dan uitleggen dat de mens verloren gaat om eigen schuld, maar dat het geloof een genade Gods is die zijn bron vindt in Gods verkiezend welbehagen.

Velen omschrijven de DL als een dogmatisch geschrift. Wie ze onbevangen leest zal merken dat ze pastoraal van toonzetting zijn. We moeten oppassen dat we een geschrift, dat ons niet bevestigt in onze mening, afdoen als dogmatisch en alleen een geschrift, dat ons bevestigt, pastoraal noemen.

Onze vaders schrijven in de DL zeer bewogen en hebben niet anders dan het zielenheil van zondaren op het oog, maar zijn er ook diep van doordrongen dat Gods eer boven alles gaat.

Dit even vooraf en terzijde.

In de DL hoofdstuk 3, §12 wordt een definitie gegeven van de wedergeboorte. *Hele paragraaf voorlezen.*

De DL spreken hier voluit de Heilige Schrift na. Deze paragraaf spreekt ook over de verhouding wedergeboorte-bekering-geloof. Door de werking van de Heilige Geest in het hart wordt de mens wedergeboren en gaat daadwerkelijk geloven. Door de genade die de mens ontvangt en heeft, gelooft hij en bekeert zich.

In §14 wordt van het geloof gezegd dat het een gave Gods is. Als de Heere door Zijn Geest werkt, dan wordt het geloof metterdaad meegedeeld, ingegeven en ingestort. Zo brengt de Heere door Zijn Geest de wil om te geloven en het geloof zelf tot stand.

In §17 leggen onze vaders de verbinding met de prediking, zoals ze dat ook al gedaan hebben in §3. Zij schrijven daar dat God de wedergeboorte werkt door het gebruik van het evangelie, hetwelk de wijze God tot een zaad der wedergeboorte en een spijs der ziel heeft verordeneerd.

De NGB gebruikt ook het woord wedergeboorte in artikel 24. We lezen daar: *wij geloven dat dit waarachtig geloof, in den mens gewrocht zijnde door het gehoor van het Woord Gods en de werking des Heiligen Geestes, hem wederbaart en maakt tot een nieuwe mens, en doet hem leven in een nieuw leven en maakt hem vrij van de slavernij der zonde.* Hier valt op dat de NGB de wedergeboorte omschrijft als synoniem met bekering.

In artikel 22 van de NGB lezen we de omschrijving van het geloof, geheel in de lijn van de paulinische brieven. Er staat: *wij geloven, dat, om ware kennis dezer grote verborgenheid te bekomen, de Heilige Geest in onze harten ontsteekt een oprecht geloof, hetwelk Jezus Christus en al Zijn verdiensten omhelst, Hem eigen maakt, en niets anders meer buiten Hem zoekt.*

Verderop lezen we over het geloof als een instrument, als we het volgende lezen: *Doch wij verstaan niet dat het, om eigenlijk te spreken, het geloof zelf is, dat ons rechtvaardigt; want het is maar een instrument, waarmede wij Christus, onze rechtvaardigheid, omhelzen. Maar Jezus Christus, ons toerekende al Zijn verdiensten en zo veel heilige werken, die Hij voor ons en in onze plaats heeft gedaan, is onze rechtvaardigheid; en het geloof is een instrument, dat ons met Hem in de gemeenschap van al Zijn goederen houdt.*

De HC gebruikt het woord wedergeboorte in zondag 3 antwoord 8 waar staat: *ja wij, tenzij dan dat wij door den Geest Gods wedergeboren worden.*

Het woord wedergeboorte is hier niet bedoeld als een soort uitweg van onze kant uit onze ellende. Nee, het is zo volstrekt hopeloos met de mens dat het verloren is *tenzij* God wat doet, namelijk de wedergeboorte.

De HC geeft verder geen uitwerking van dit begrip maar gebruikt het hier in dezelfde betekenis als waarin jaren later de DL de wedergeboorte zullen omschrijven.

In zondag 7 spreekt de HC over de wedergeboorte in de zin van de inlijving. Daar staat dat zij zalig worden, en zij alleen, *die Christus door een waar geloof worden ingelijfd en al Zijn weldaden aannemen.*

Wat dit ware geloof inhoudt wordt omschreven in zondag 7 antwoord 21, het bekende antwoord over het wezen van het geloof. Hier wordt geloof beschreven zoals dat onderwerpelijk (of bevindelijk) aan de zijde van de zondaar wordt doorleefd.

Na zondag 7 gaat de HC omschrijven wat de inhoud van het ware geloof is aan de hand van de 12 artikelen, om tenslotte in zondag 23 te vragen naar het nut van dit geloof.

Zondag 25 noemt nog de Heilige Geest als de Werkmeester van het geloof.

Laten we niet vergeten dat in de HC aan zondag 7 de zondagen 2-6 vooraf gaan. Dit lijkt een overbodige opmerking maar is het absoluut niet. Velen hebben in onze dagen grote moeite met de zondagen 2 - 6.

WEDERGEBOORTE, BEKERING, GELOOF

Lezing studentenbijeenkomst Gouda 11-1-2002

14

Wie die zondagen overslaat en vanaf zondag 1 direct overstap naar zondag 7 komt tot een andere opvatting van het geloof dan wat de HC heeft bedoeld.

De HC wil met de zondagen voorafgaande aan zondag 7 het volgende duidelijk maken. Aan het geloof dat gaat zeggen *'niet alleen anderen maar ook mij'* gaat een werk van Christus vooraf. Het is Christus Die als de hoogste Profeet met zo'n ziel de Wet is gaan lezen. Dit zien we in zondag 2 antwoord 4. Hier hebt u de zaligmakende overtuiging van de zonde, die de zondaar gaat brengen tot het zoeken van een Middelaar.

De HC zet Wet en Evangelie in het goede evenwicht.

Het is dezelfde Christus, dezelfde Geest, Die zowel het één als het ander leert. De HC wil benadrukken dat de zondaar pas rust vindt als er de zekerheid mag zijn dat Christus ook mijn Zaligmaker is. De HC wil wedergeboorte en geloof dicht bij elkaar houden. Ze laat duidelijk staan *'tenzij dan dat wij door de Geest Gods wedergeboren worden'*. Tegelijk gaat ze uitleggen hoe het geloof gestalte krijgt en werkzaam is om deel te krijgen aan Christus. De HC is geen dogmatiek maar een troostboek, dat onderwijs, sturing wil geven aan het geloofsleven.

De bekering komt in de HC met name uitvoerig aan de orde in het stuk van de heiligmaking. In zondag 33 vinden we de bekende definitie van de bekering: *de afsterving van de oude mens en de opstanding van de nieuwe mens*. Deze bekering is vrucht van de vernieuwing naar het beeld van Christus door Zijn Geest.

Hier zien we dat de HC de vernieuwing uitstrekt over het hele leven. Het is een proces dat voortvloeit uit een nieuw begin. Het zaad dat in de aarde valt, sterft maar er komt een moment dat het ontkiemt en dat begin zet zich voort in het naar verloop van tijd vruchten voortbrengen.

Hier hebt u het verschil tussen wedergeboorte in engere zin en ruimere zin.

Als de NGB spreekt over de wedergeboorte dan is dat ook in de zin van de wedergeboorte in ruimere zin.

De wedergeboorte in engere zin is een punt en identiek met de levendmaking. Dat is dus een moment.

De wedergeboorte in ruimere zin is identiek met de heiligmaking of bekering en strekt zich uit over het hele leven.

Hoe deze begrippen functioneren in prediking, pastoraat en persoonlijk leven

De Bijbel stelt de noodzaak van de wedergeboorte, roept op tot bekering en geloof. De Bijbel tekent ons ook wat de inhoud is van al deze zaken. Dit zelfde zien we ook in de belijdenisgeschriften.

In prediking en pastoraat moet daarom altijd de eis van de wedergeboorte en de oproep tot bekering en geloof doorklinken.

De vragen spitsen zich toe op hoe de Heere deze zaken werkt en hoe de mens daarin betrokken wordt.

God is de Bewerker van alle genade, maar Hij komt tot de gevallen mens op een wijze die aansluit bij zijn natuur. De eis van Gods kant moet ons verbreken en verbrijzelen en brengen tot verootmoediging. De Heere moet eisen, niet omdat de mens Hem iets kan aanbieden, maar omdat Hij God is. Als de mens uit Gods bevel een vermogen afleidt dat hij nog wat kan, dan trekt hij een conclusie waar God hem niet het recht toe geeft. Met de eis wil God de mens niet op weg helpen en opbouwen, maar juist afbreken en brengen tot bezinning.

Het Evangelie is niet naar de mens, zegt de apostel Paulus.

Als de Heere het Evangelie van Zijn genade gaat verheerlijken dan komt de mens zichzelf daarin altijd tegen in zijn zondaarsbestaan. Dan moet de mens eraan, opdat God de Enige zal worden.

Toch werpt de Heere de mens niet neer om hem te vernietigen, maar omdat Hij zijn behoud zoekt. Daarom zouden we kunnen zeggen dat het Evangelie wél is voor de mens, maar in een weg waarin God de eer krijgt, de mens vernederd wordt en Christus wordt verheerlijkt.

In de geschiedenis van de Samaritaanse vrouw gaat Jezus, voordat Hij Zich als de Messias openbaart de vrouw eerst leren wie ze als zondares voor God is. Hij zoekt haar behoud, via de weg van zonde- en zelfkennis.

In de geschiedenis van de Kananeese vrouw zien we zo treffend getekend hoe het geloof werkzaam is om deel te krijgen aan de verlossing. Dit is een geschiedenis die ook helpt om de werkzaamheden van het geloof duidelijk te maken. De vrouw komt met de nood van haar leven terecht aan het goede adres. De nood brengt haar aan de voeten van Jezus. Op de roep om geholpen te worden krijgt ze een antwoord. Dat antwoord luidt dat Hij (nog) niet gekomen is voor haar, maar alleen voor de verloren schapen van het huis van Israël. We zouden met andere woorden kunnen zeggen dat ze erbuiten wordt gezet. En nu is opvallend dat zij op die afwijzing niet zich moedeloos afkeert of opstandig een discussie aangaat.

Nee, geen moedeloosheid of opstand, maar toestemming dat Hij gelijk heeft. Ze zegt: 'Ja, Heere '. Het woordje 'maar' komt niet meer over haar lippen. Ze kan niet bij Hem weg, want ze heeft nood. En nu is het wonderlijke dat ze gaat vragen als een rechteloze om een kruimel van Zijn tafel, omdat ze nood heeft en geholpen moet worden. Zonder die kruimel kan ze niet verder.

Hier hebt u een mooi voorbeeld van het pleiten op de beloften.

Vanuit de nood, kan ze als een rechteloze toch de Heere niet loslaten, maar ze laat Hem wel vrij. Het is voor haar niet onverschillig wat de Heere doet, o nee ze heeft er alle belang bij dat Hij helpt, maar ze kan het volkomen aan

WEDERGEBOORTE, BEKERING, GELOOF
Lezing studentenbijeenkomst Gouda 11-1-2002

15

Hem overlaten of en hoe Hij helpt. De Heere Jezus helpt haar en roept uit 'zo groot een geloof heb ik zelfs in Israël niet gevonden.'

In deze geschiedenis hebben we een duidelijk voorbeeld hoe we met de beloften moeten werkzaam zijn.

De prediking moet zich in het kader van ons onderwerp bewegen tussen twee polen. De ene is de noodzaak van de wedergeboorte omdat God in ons leven moet beginnen. Wat de mens ook presteert, altijd blijft gelden het 'tenzij' van de wedergeboorte.

De andere pool is de noodzaak van het geloof in Christus, want alleen in Christus ligt de ware rust voor een zondaar.

Als vrucht van het nieuwe leven komen er werkzaamheden op Christus, maar gaat het leven zich ook vernieuwen. Dit komt naar buiten in de weg van de bekering.

De eis van de wedergeboorte en oproep tot bekering en geloof zijn in de Bijbel niet met elkaar in tegenspraak. Ze zetten wel de mens onder spanning, als het goed is.

En laten we maar eerlijk zeggen dat geen mens die spanning begeert. Ieder mens wil het liefste gerust leven. De ene vindt rust in de lijdelijkheid en verschuilt zich met zijn verantwoordelijkheid achter zijn onmacht. Hij maakt van zich bekeren en geloven geen werk, omdat hij wacht op de wedergeboorte. En hij kan wachten omdat het nog nooit ware nood is geworden in zijn leven.

De andere vindt rust door zich te bekeren en te geloven met voorbijgaan aan de noodzaak van de wedergeboorte. Men kan het zelf aannemen. God biedt in Zijn Woord toch de zaligheid aan en dat moeten we geloven. Waar het Woord wordt gelezen of gepredikt, daar spreekt de Heere en daar werkt de Heilige Geest en behoef ik me geen vragen meer te stellen of het voor mij is of niet. Met het natuurlijke gevoel en natuurlijke verstand en de natuurlijke wil neemt men geestelijke zaken aan. Van het toepassende werk van de Heilige Geest wil men eigenlijk niet weten. Eigenlijk heeft men de Heilige Geest opgesloten in het Woord. Men verwijt hen die spreken over het toepassende werk van de Heilige Geest dat zij hindernissen opwerpen op de weg. Waar men nooit oog voor heeft gekregen is dat men zelf de grootste hindernis is omdat men niet kan wat God vraagt. Men heeft zelf gedaan wat alleen God kan werken. Men vindt zo rust in zijn eigen geloofsbeslissing.

Om wedergeboorte, bekering en geloof een plaats te geven in de prediking, dat brengt een spanning mee. Wee de prediker die tekort doet aan de menselijke verantwoordelijkheid aan de ene kant, maar ook wee de prediker die tekort doet aan de genade Gods.

De prediking moet de hoorders ook niet in het ongewisse laten over wat het wél en níet is. In dit opzicht moet de prediking toetsstenen aanreiken zodat de hoorders zich kunnen onderzoeken hoe het met hen staat in hun verhouding ten opzichte van de Heere. Zo bedoeld zijn kenmerken (want daar hebben we het dan over) geen rustpunten maar toetsstenen.

Als in prediking en pastoraat de noodzaak van de wedergeboorte en de eis van bekering en geloof aan het hart worden gelegd, dan geeft dat geen mens een excuus om onbekeerd te zijn.

Tegelijk moet er aandacht zijn voor het feit dat het de Heere is Die al die zaken werkt. Dit zet de mens in zijn onwil en onmacht er helemaal buiten. En wie dat gaat aanvaarden voelt zich een verloren mens, maar juist dan is er hoop, buiten zichzelf.

De mens ligt van zichzelf verloren. Maar God wil nog zondaren tot bekering en geloof brengen. Waar mogelijkheid en eis aan de harten wordt gelegd, daar komt bewogenheid met de hoorders vanwege hun onbekeerlijkheid. En daar komt ook de begeerte om zielen te leiden in de wegen die de Heilige Geest gaat in het zaligen van zielen. En dan gaat het er om dat zielen geleid worden tot Christus.

In die weg wordt niet alles op één dag geleerd. Daarom moet er in de prediking onderwijs gegeven worden hoe wedergeboorte, bekering en geloof concreet gestalte krijgen in het persoonlijke leven.

Tenslotte

Wedergeboorte, bekering en geloof zijn zaken die om een bijbels evenwicht vragen in hun onderlinge samenhang. Het is altijd een spanningsvol evenwicht.

In dat evenwicht wordt de mens teruggeworpen op zijn ellendestaat, onwil en onmacht maar ook op zijn verantwoordelijkheid.

Het evenwicht laat daartegenover God ook God, Die in Zijn welbehagen nog goddelijke bemoeienis en ernst maakt met de gevallen mens.

Laten we ervoor waken dat we, wat de mens moet doen en wat God doet, niet gaan inwisselen en uitruilen tegen elkaar. Juist in de klem komt er ruimte voor het werk van de Heilige Geest Die in al de waarheid leidt.

WEDERGEBOORTE, BEKERING, GELOOF
Lezing studentenbijeenkomst Gouda 11-1-2002

16

De Heilige Geest betreft de mens voor 100 % erbij in zowel de wedergeboorte, bekering en geloof. En dan wordt de mens 100 % lijdelijk in het besef dat hij niet wil en kan wat God van Hem vraagt, maar tegelijk ook 100 % actief omdat God door Zijn Geest hem gaat leiden.

Ik heb genoeg gezegd. U voelt wel dat bij dit onderwerp je als vanzelf bij allerlei andere vragen terecht komt. Maar die laat ik nu verder onuitgewerkt. Ik heb, dacht ik, al genoeg stof aangereikt voor een gedachtewisseling.

Rijssen, 11 januari 2002

Ds A. Schreuder